HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תנן שום היתומים כו' **במאי עסקינן אלימא בבעל חוב עובד כוכבים** מי ציית. ואם תאמר למה ליה לאתוביי לרב אסי ממתניתין ממילתיה דרב אסי גופיה סוה מצי למיפרך דאמר דאין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן רבית אוכלת בהם בגמי עסקינן הלי דאין נזקקין אילימא בבעל חוב עובד כוכבים

תנו רבנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שום היתומים ששים יום ושום ההקדש תשעים יום וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה ששים יום אמר רב חסדא אמר אבימי הלכה שום היתומים ששים יום יתיב [ו] רבי חייא בר אבין וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין ששים קאמרת או שלשים קאמרת אמר ליה ששים דיתומים או דהקדש אמר ליה דיתומים כרבי מאיר או כרבי יהודה אמר ליה כרבי מאיר והא רבי מאיר שלשים קאמר אמר ליה הכי אמר רב חסדא [ז] מאבימי [ח]קולפי טאבי בלעי עלה דהא שמעתא [א]בא להכריז רצופים שלשים בשני ובחמישי ששים ואע"ג דכי חשיב להו מר ליומי הכרזה לא הוו אלא תמניסר יומי כיון דמשכא מילתא שמעי אינשי [ט]אמר רב יהודה אמר רב אסי [י]באין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהן ורבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ורב אסי מ"ט לא אמר [יא] לכתובת אשה דהא תקינו ליה רבנן מעשה ידיה ואידך זימנין דלא ספקה תנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל [יב] אי דקאכיל ריביתא מי שבקינן ליה ואלא דלא קאכיל ריביתא וקתני נזקקין בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא מי שבקינן מזוני דודאי קא מפסדא ונקטינן הכרזה דלא ידעינן אי מרווחינן אי לא מרווחינן הא לא קשיא בתובעת כתובתה בב"ד [יג] כדרב יהודה אמר שמואל דאמר [יד]רב יהודה אמר שמואל [טו]התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות אי הכי איזדקוקי [טז] לא מיזדקקינן לה אלא כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא מיזדקקין לה לבסוף מ"מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי רבית נמי לא לישקול שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו ת"ש [יז] דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי צאית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל אי אכיל ריביתא מי שבקינן ליה אלא דלא אכיל ריביתא וקתני נזקקין בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא אי כתובה מאי איריא מיתמי אפילו מיניה דידיה נמי בזיבורית הא לא קשיא [יח]ר"מ היא דאמר כתובת אשה בבינונית ומיתמי בזיבורית מ"מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל א"ה רבית נמי לא נישקול שקיבל לזו ולא קיבל עליו לזו ת"ש עיין לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו בשלמא בעל חוב בין מר ובין מר כדשנין אלא כתובתה בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לרב אסי קשיא הכא במאי עסקינן כשחייב מודה דאתית להכי בולהו נמי כשחייב מודה מרימר [יט] אגבי כתובתה לגרושה מנכסי דיתמי א"ל רבינא לאמימר והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א"כ היתה רבית אוכלת בהן רבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ואפ' רבי יוחנן לא קאמר אלא באלמנה דקמפסדא מזוני אבל גרושה לא אמר ליה [כ] הא אנן דרבי יוחנן משום חינא מתנינן לה אמר רב נחמן מרישא לא הוה מיזדקיקנא לנכסי יתמי [כא] כיון דשמעינא להא דרב הונא חברין משמיה דרב [כב] יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו בתר שיבקייהו מכאן ואילך מיזדקקנא מאי טעמא לא [כג]אמר רב פפא פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לא בני מיעבד מצוה נינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר [כד] אימר צררי אתפסיה מאי ביניהו איכא ביניהו [כה]בשחייב מודה אי נמי שמתוה [כו]ומת בשמתיה [כז]שלחו מתם דשמתוה ומית בשמתיה והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע תנן

ולבעל חוב אם חובו בין מנכסי יתומים ובין מנכסי הקדש כגון שהקדיש נכסיו ומת והיתה עליו כתובת אשה זו ובע"ח זה [והיתומין צריכין לפדות הנכסים מן ההקדש ע"מ ליתן לאשה כתובתה כו': **בין למר ובין למר כדשנין.** לשטר שיש בו רבית דתרוייהו מודו דנזקקין לב"ח משום רבית: **כשחייב מודה** קודם מיתתו שעדיין יש עליו כתובת אשה זו או חוב זה] וצוה לתת: **בולהו נמי.** אותם ששנינו למעלה בב"ח גוי לעולם בב"ח ישראל ואמאי נזקקין: **כשחייב מודה.** וצוה לתת: **לגרושה.** שגרושה בעלה ומת: [**מנכסי יתמי.** ואע"ג דגרושה לית לה מזוני: **דאתית להכי דר' יוחנן.** או לכתובת אשה **אגן] משום חינא [מתנינן לה.** כדי] שידעו הנשים שיש להן כתובה מן היתומים אפילו כשיתגרשו נזקקין להן להגבותן כתובתן אע"ג דאין להן מזונות ואין מתוקן כך ימצאו הן בעיני בעליהן הלכך מגבינן לגרושה משום חינא דכל הנשים: **לילוי בתר שבקייהו.** [כלומר] שהיה מקללן שלא יאריכו ימים אלא ילכו אחר אביהן שהניחן [למיתה] הואיל ואוכלין את שאינו שלהן: [**מיזדקיקנא.** כדי למנגן מאיסורא: **מעיקרא מ"מ לא.** הוה מזדקיק משום דרב פפא אמר פריעת בעל חוב מצוה: **איתמר צרורי איתפסיה.** הלוה למלוה קודם מיתתו שיתפרע חובו מהן]: **איכא בינייהו כשחייב מודה.** בשעת מיתתו שעדיין חייב לו פרע' דיתמי לאו בני מעבד מצוה נינהו ומאן דאמר משום צרורי כיון דמודה ליכא למימר צרורי אתפסיה: [**אי נמי.** שתפסו בדין] ושמתוה ב"ד ללוה [שיפרעם למלוה] ומת [בשמתיה] מ"ד משום צרורי ליכא הכא לפיחש לצרורי וחייבים היתומים לפרוע ולמאן דאמר משום מצוה לא פרענן: **שלחו מתם דשמתיה ומית בשמתיה.** מזדקקינן דהתם ודאי ליכא לפיחש דצרורי אתפסיה אבל בעלמא אפילו כשחייב מודה לא מזדקקינן דאיכא למימר מודה דחייב ליה אבל איכא למיחש דצרורי [משכון] אתפסיה: [**והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע.** דאמר חיישינן לצרורי:

שיטה מקובצת

אמר רב יהודה אמר רב אסי. ע' ספר התרומות שער י"ד ח"א: **אלא לרב אסי.** ע' תוס' גיטין דף נב ע"ב (ד"ה לכרגא): **לעולם בבע"ח עובד כוכבים.** תימה והא אמרינן בפרק הנזקין (גיטין נ:) יתומים שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לשבועה בין לזיבורית, והאיך נשביע את הנעבד כוכבים ולר"ת שפירש שאם היה לו עסק עם הנעבד כוכבים מותר להשביעו ניחא, אבל לרשב"ם שפירש דאסור מאי איכא למימר, וי"ל דמיירי בגר תושב שאינו נשבע בשם ע"ז, ומיהו אינו קשה דבבריית' דאביי קשישא לא קתני יתומים שאמרו גדולים ואצ"ל קטנים לענין שבועה אלא לענין זיבורית דוקא ותלמודא הוא דפסיק אף לענין שבועה ורב אסי דאכא לה הוה פסיק אף לענין שבועה. הרא"ש ז"ל בתוספותיו: **אין נפרעין מנכסי יתומים וכו'.** גליון. תימה לישני ליה דבגדולים איירי דאמר' בפ' הנזקין (גיטין נ:) יתומים שאמרו גדולים ואין צריך לומר קטנים בין לזיבורית בין לשבועה, וי"ל דבעיא היא ולא איפשיטא לה מכח משניות ובריירתות ואי מוקמינן הכא בגדולים נפשוט הבעיא מהכא. הר"י ז"ל: **בולהו נמי כשחייב מודה.** דס"ל לרב אסי דטעמא דאין נזקקין משום צרורי הילכך כשחייב מודה נזקקין, וא"ת רב פפא אמאי אמר טעמא דאין נזקקין משום

תנו רבנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום דברי רבי מאיר רבי יהודה אומר שום היתומים ששים יום ושום ההקדש תשעים יום וחכמים אומרים אחד זה ואחד זה ששים יום אמר רב חסדא אמר אבימי הלכה שום היתומים ששים יום יתיב [ו] רבי חייא בר אבין וקאמר להא שמעתא אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרבי חייא בר אבין ששים קאמרת או שלשים קאמרת אמר ליה ששים דיתומים או דהקדש אמר ליה דיתומים כרבי מאיר או כרבי יהודה אמר ליה כרבי מאיר והא רבי מאיר שלשים קאמר אמר ליה הכי אמר רב חסדא [ז] מאבימי [ח]קולפי טאבי בלעי עלה דהא שמעתא [א]בא להכריז רצופים שלשים בשני ובחמישי ששים ואע"ג דכי חשיב להו מר ליומי הכרזה לא הוו אלא תמניסר יומי כיון דמשכא מילתא שמעי אינשי [ט]אמר רב יהודה אמר רב אסי [י]באין נזקקין לנכסי יתומים אלא אם כן היתה רבית אוכלת בהן ורבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ורב אסי מ"ט לא אמר [יא] לכתובת אשה דהא תקינו ליה רבנן מעשה ידיה ואידך זימנין דלא ספקה תנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל [יב] אי דקאכיל ריביתא מי שבקינן ליה ואלא דלא קאכיל ריביתא וקתני נזקקין בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא מי שבקינן מזוני דודאי קא מפסדא ונקטינן הכרזה דלא ידעינן אי מרווחינן אי לא מרווחינן הא לא קשיא בתובעת כתובתה בב"ד [יג] כדרב יהודה אמר שמואל דאמר [יד]רב יהודה אמר שמואל [טו]התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות אי הכי איזדקוקי [טז] לא מיזדקקינן לה אלא כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא מיזדקקין לה לבסוף מ"מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי הכי רבית נמי לא לישקול שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו ת"ש [יז] דאין נפרעין מנכסי יתומים אלא מן הזיבורית במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי צאית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל אי אכיל ריביתא מי שבקינן ליה אלא דלא אכיל ריביתא וקתני נזקקין בשלמא לרבי יוחנן מוקי לה בכתובת אשה אלא לרב אסי קשיא אמר לך רב אסי ולרבי יוחנן מי ניחא אי כתובה מאי איריא מיתמי אפילו מיניה דידיה נמי בזיבורית הא לא קשיא [יח]ר"מ היא דאמר כתובת אשה בבינונית ומיתמי בזיבורית מ"מ לרב אסי קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל א"ה רבית נמי לא נישקול שקיבל לזו ולא קיבל עליו לזו ת"ש עיין לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו בשלמא בעל חוב בין מר ובין מר כדשנין אלא כתובתה בשלמא לר' יוחנן ניחא אלא לרב אסי קשיא הכא במאי עסקינן כשחייב מודה דאתית להכי בולהו נמי כשחייב מודה מרימר [יט] אגבי כתובתה לגרושה מנכסי דיתמי א"ל רבינא לאמימר והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א"כ היתה רבית אוכלת בהן רבי יוחנן אומר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני ואפ' רבי יוחנן לא קאמר אלא באלמנה דקמפסדא מזוני אבל גרושה לא אמר ליה [כ] הא אנן דרבי יוחנן משום חינא מתנינן לה אמר רב נחמן מרישא לא הוה מיזדקיקנא לנכסי יתמי [כא] כיון דשמעינא להא דרב הונא חברין משמיה דרב [כב] יתמי דאכלי דלא דידהו ליזלו בתר שיבקייהו מכאן ואילך מיזדקקנא מאי טעמא לא [כג]אמר רב פפא פריעת בעל חוב מצוה ויתמי לא בני מיעבד מצוה נינהו רב הונא בריה דרב יהושע אמר [כד] אימר צררי אתפסיה מאי ביניהו איכא ביניהו [כה]בשחייב מודה אי נמי שמתוה [כו]ומת בשמתיה [כז]שלחו מתם דשמתוה ומית בשמתיה והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע תנן

מלמא מזקקין:

רבא

רבינו גרשום

קולפי טאבי. מכות טובות קבלתי מאבימי רבי קודם שהבנתי שמועה זו: [והכי אמר לי **בא להכריז רצופים** בכל יום ויום אינו צריך להכריז אלא שלשים אבל אם אינו מכריז אלא **בשני ובחמישי** צריך להכריז בשני' ובחמישי של ששים יום: **ואע"ג דכי חשיב להו.** לא הוו אלא י"ח יום הכי כיצד כשתחיל למנות מיום שני ס' יום הם ח' שבועות וד' ימים וח' שבועות ט"ז ימי הכרזה ואותן ד' ימים מתחילין ביום שני ומסיימין בחמישי היינו תמניסר: **כיון דמשכא מלתא.** דהני תמניסר עד ס' יום שמעי אינשי]: **אין נזקקין לנכסי יתומים.** כשהן קטנים אבל כי גדלי ודאי נזקקין למוכרן לפרוע: **אא"כ רבית אוכלת בהן.** שזקוף אכילה מלה ברבית ומפסדי היתומים בכל יום: [**או לכתובת אשה משום מזוני.** לפרוע כתובת אשת אביהם שכל זמן שלא גבתה כתובה ניזונת מן היתומים ומפסדי מזונות]: **דהא תקנו לה.** ליתן מעשה ידי אשת אביהן להן הואיל וניזונת משלהן ואין להן הפסד במזונות: **ור' יוחנן אמר.** משום הכי נזקקין לכתובה **דומנין דלא ספקה** מלאכתה כנגד מזונותיה ונפסדין היתומין: [**אילימא.** כדי לפרוע לב"ח גוי **מי צאית** גוי להמתין עד שנכריז שלשים: **ואי דקא אכיל ריביתא.** מן היתומין כלומר דמשום הכי נזקקין **מי שבקינן** ליה לבעל חוב ישראל למשקל רבית: **מוקים לה בכתובת אשה.** ולהכי נזקקין דקא מפסדי מזוני: **אלא לרב אסי.** אמאי נזקקין למכור הא אין רבית אוכלת בהן]: **ולרבי יוחנן מי ניחא.** אמאי מכריזין יתנו כתובתה לאלתר ותסחלק ממזונות השתא שבקינן לה למיכל מזוני דודאי קא מפסדא עד שיגמרו ימי הכרזה ונקטינן הכרזה דלא ידעינן אי מרוחינא ליתמי אי לא ספק [הוא] אם יוסיפו על השומא [כלום] אי לא: [אמר לך ר' יוחנן **הא לא קשיא** מאי דאמרת שבקינן לה למיכל מזוני דקא מפסדא **דבתובעת כתובתה בב"ד** עסקינן דאין לה מזונות: **אי הכי.** דבתובעת כתובתה בב"ד עסקינן **איזדקוקי נמי לא איזדקיק** לה לא למכור ולא להכריז הואיל וכבר איבדה מזונותיה: **כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא.** כשחבעה כתובתה **מזדקקין** [לה] **לבסוף** ומגבינן לה כתובתה ובעי הכרזה: **מכל מקום לרב אסי קשיא.** דאמר אין נזקקין אלא לרבית ואין כאן רבית: **לעולם בב"ח גוי.** דשקל רבית ודקשיא לך גרי מי ממתין [על] הכרזה שקבל עליו לדון להמתין [על] ההכרזה אבל נוטל רבית: **גוי מי צאית למישקל ביזבורית.** ואי כרב אסי דאמר משום רבית דקא אכיל ישראל ריבית מי שבקינן כו': **בשלמא לר' יוחנן ניחא.** דכתובת אשה בזיבורית היא ומשום דקא מפסדא מזוני: **אפילו מיניה דידיה** דבעל לא שקלה אלא זיבורית ומאי קמ"ל דיתמי: **הא לא קשיא.** ר' יוחנן כו': מאיר סבירא ליה דמיניה דבעל בבינונית: **שקבל עליו בדיני ישראל.** למישקל מיתמי בזיבורית אבל נוטל רבית הילכך נזקקין על מנת ליתן לאשה כתובתה

הגהות הב"ח

(**א**) גמ' ג"ל **ההיא** דר' יוחנן משום מינה: (**ב**) רש"י ד"ה גרושה לא אין:

מוסף רש"י

קולפי טאבי. הכשלות טובות, בלעי. נלעמי מתמימי, כלומר שהיה מנהה אותו (מנחות ז.). קולפי, מקלות (סוטה יג. וגורס גולפי). **בא להכריז רצופים.** כל יומת הנצנם, מכריח ג' יום, בא להכריח שני ומחמישי מכריח עד ס' יום מיום שנתמנה עד יום שפוקם, דהיינו י"ח ימי הכרזה בכ' יום ומכריח מי יקנה נכסי יתומים הללו כדי שימכרו ביוקר, והיה רב חסדא מצנה המיתין ומנהו אמימי (שם). **אין נזקקין.** ב"ל, לנכסי יתומים. לגבות מהן כלום ואפילו שטר שנתנו אביהם, כדמפרש טעמא (לקמן) דיתמי לאו בני מעבד מצוה נינהו, אלא נטר עד דגדלי ומפקי ליה וגבי, **אלא אם כן רבית אוכלת בהן.** שלוה אביהן מנכרי ברבית, דמיישינן לנפקמי שלהן ומוכרין ד"ל מנכסיהן ופורעין אותו חוב (ב"ק לט.). **משום מזוני.** שכל זמן שלא יתנו לה כתובה ניזונת מנכסים (שם). **התובעת כתובתה בב"ד אין לה מזונות.** מעתה, לגליא דעתה דרבי לאיתמוי, ואיהו לא אמרי בהדה אלא כל ימי מיגר אלמנה בשביל כבודו (גיטין לח.). **בתר שיבקייהו.** אחר אביהן לנים הקנמות (ב"מ נ.). **פריעת בעל חוב מצוה.** מצוה עליו לפרוע חובו ולאמתן לבריות, דכתיב הן לדק, איכא הן אלן לדק ולאו אלן לדק (כתובות פו.). **שמתוה ומת בשמתיה.** שלא לקה לפרוע חמיו (רשב"ם ב"ב קעד). **שלחו מתם.** איכא דאמרתו ומית בשמתיה הדבר ידוע שלא פרעו וכמי שחייב מודה למי (שם). **והלכתא כרב הונא בריה דרב יהושע.** דגני מיימתי ולא אמרינן יתמי לאו בני מיעבד מצוה נינהו. הלכתא גרסינן ולא גרסינן והלכתא (שם).

שינויי נוסחאות

(**א**) יתיב רב מיית (ש"מ), (**ב**) הסדא קולפי טאבי בלעי מיניה דאבימי עלה (ש"מ), (**ג**) מ"ש לא אמר כתובת אשה (ש"מ), (**ד**) ישראל ואי דקאכיל ריביתא (ש"מ), (**ה**) כב"ד וכדרב יהודה (ש"מ), (**ו**) איזדקוקי נמי לא מזדקקינן לה כיון דאיזדקקינן לה מעיקרא (ש"מ), (**ז**) תגני כתובה לגרושה (ש"מ), (**ח**) אמר ליה [מיהת הא נמקן] (ש"מ), (**ט**) כיון דשמעיתה לה דאמר רב הונא מכרין כו' דאכלי דלאו דידהו (ש"מ), (**י**) איכורי לרבי אתפסיה (ש"מ), (**יא**) ל"ק, (**יב**) וינשאו לנס (ש"מ), (**יג**) מידו עד שמת אביהן הס"ד (ש"מ), (**יד**) ל"ק,

(**טו**) אמר מ"ר מהלכות מלוה ולוה הלכה ח טוש"ע מ"מ סימן קט סעיף ג וכדב אלפס כתובות פ' י"ח ד' קנג.):

(**טז**) ב מ"ר פי"ב מהלכות מלוה הלכה ג טוש"ע מ"מ סימן קי סעיף ג וכדב אלפס שם):

(**יז**) ג מ"ר פי"ח מהלכות אישות הל' ג טוש"ע אה"ע סי' נג סעיף ג:

(**יח**) ד מ"ר פי"ט מהלכות מלוה הלכה ג טוש"ע מ"מ סימן קח סעיף יח וסימן מט סעיף ג:

(**יט**) ה ו מ"ר פי"ח מהל' מלוה הלכה ו טוש"ע מ"מ סי' קח סעיף ג:

(**כ**) מ"ל **ההיא** דר' יוחנן משום מינה: (**כא**) רש"י ד"ה גרושה לא אין:

(**כב**) גמ' ג"ל **ההיא** דר' יוחנן משום מינה: (**כג**) רש"י ד"ה גרושה לא אין:

(**כד**) ל"ל **ההיא** דר' יוחנן משום מינה: (**כה**) רש"י ד"ה גרושה לא אין:

(**כו**) ל"ל **ההיא** דר' יוחנן משום מינה: (**כז**) רש"י ד"ה גרושה לא אין: